

**Codul penal
și
Codul de procedură penală**

actualizate la 1 octombrie 2020

**Ediție îngrijită de
av. dr. George Zlati • av. Dan-Sebastian Chertes**

Cuprins

Codul penal.....	1
Index	181
Codul de procedură penală.....	187
Index	487

Nota îngrijitorilor de ediție:

- ☞ Toate deciziile prezentate la rubrica de Jurisprudență relevantă au ca sursă site-urile www.scj.ro și www.portal.just.ro.

Partea generală

Titlul I. Legea penală și limitele ei de aplicare

Capitolul I. Principii generale

Art. 1. Legalitatea incriminării. (1) Legea penală prevede faptele care constituie infracțiuni.

(2) Nicio persoană nu poate fi sancționată penal pentru o faptă care nu era prevăzută de legea penală la data când a fost săvârșită.

Art. 2. Legalitatea sancțiunilor de drept penal. (1) Legea penală prevede pedepsele aplicabile și măsurile educative ce se pot lua față de persoanele care au săvârșit infracțiuni, precum și măsurile de siguranță ce se pot lua față de persoanele care au comis fapte prevăzute de legea penală.

(2) Nu se poate aplica o pedeapsă ori nu se poate lua o măsură educativă sau o măsură de siguranță dacă aceasta nu era prevăzută de legea penală la data când fapta a fost săvârșită.

(3) Nicio pedeapsă nu poate fi stabilită și aplicată în afara limitelor generale ale acesteia.

Capitolul II. Aplicarea legii penale

Secțiunea 1. Aplicarea legii penale în timp

Art. 3. Activitatea legii penale. Legea penală se aplică infracțiunilor săvârșite în timpul cât ea se află în vigoare.

Art. 4. Aplicarea legii penale de dezincriminare. Legea penală nu se aplică faptelor săvârșite sub legea veche, dacă nu mai sunt prevăzute de legea nouă. În acest caz, executarea pedepselor, a măsurilor educative și a măsurilor de siguranță, pronunțate în baza legii vechi, precum și toate consecințele penale ale hotărârilor judecătorești privitoare la aceste fapte încetează prin intrarea în vigoare a legii noi.

Constituționalitate: Prin Decizia nr. 651/2018 (M. Of. nr. 1083 din 20 decembrie 2018), Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că „*soluția legislativă cuprinsă în art. 4 din Codul penal, care nu asimilează efectele unei decizii a Curții Constituționale prin care se constată neconstituționalitatea unei norme de incriminare cu o lege penală de dezincriminare, este neconstituțională*”.

Dezlegarea unor chestiuni de drept: 1. Prin **Decizia nr. 6/2015** (M. Of. nr. 257 din 17 aprilie 2015), ICCJ a stabilit că „în interpretarea dispozițiilor art. 4 din Codul penal, succesiunea de acte normative cu privire la prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior (Ordinul ministrului mediului și pădurilor nr. 3.283/2012; art. 202 pct. 8 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal; Ordinul ministrului delegat pentru ape, păduri și piscicultură nr. 76/2014 și Ordinul ministrului delegat pentru ape, păduri și piscicultură nr. 118/2014) nu a avut ca efect imposibilitatea stabilirii acestui preț și, pe cale de consecință, nu a condus la dezincriminarea în concreto a infracțiunilor de tăiere fără drept de arbori din fondul forestier național, prevăzută de art. 108 din Legea nr. 46/2008, și de furt de arbori din fondul forestier național, prevăzută de art. 110 din Legea nr. 46/2008”.

2. A se vedea **Decizia nr. 9/2016** (M. Of. nr. 356 din 10 mai 2016), redată *infra*, la art. 371.
3. A se vedea **Decizia nr. 30/2015** (M. Of. nr. 14 din 8 ianuarie 2016), redată *infra*, la art. 244.
4. A se vedea **Decizia nr. 12/2014** (M. Of. nr. 507 din 8 iulie 2014), redată *infra*, la art. 367.

Jurisprudență relevantă

1. Dezincriminare ca efect al unei Decizii a Curții Constituționale. Constatarea neconstituționalității normei de incriminare prevăzute în art. 6 din Legea nr. 241/2005, prin Decizia Curții Constituționale nr. 363 din 7 mai 2015, publicată în M. Of. nr. 495 din 6 iulie 2015, are ca efect dezincriminarea faptei prevăzute în art. 6 din Legea nr. 241/2005 (ICCJ, s. pen., dec. nr. 330/A din 29 sept. 2015).

2. Emiterea de cecuri fără acoperire. Înselăciune. Dezincriminare. Soluția legislativă potrivit căreia în cuprinsul art. 244 C.pen. nu este prevăzută nicio dispoziție specială referitoare la emiterea de cecuri fără acoperire nu poate conduce la concluzia că a operat o dezincriminare a faptei de emitere de cecuri fără a exista provizia necesară, aceasta regăsindu-se în dispozițiile art. 84 pct. 2 din Legea nr. 59/1934, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 187/2012 (ICCJ, s. pen., dec. nr. 146 din 28 ian. 2015).

3. Dezincriminarea parțială a vătămării corporale din culpă. Potrivit prevederilor art. 196 alin. (1) din noul Cod penal (2009), pentru a constitui infracțiunea de vătămare corporală din culpă, cu consecința vătămării sănătății părții vătămate pentru a cărei refacere a fost necesar un număr de 16-18 zile cu îngrijiri medicale, această faptă trebuie să fie săvârșită de către o persoană aflată sub influența băuturilor alcoolice ori a unei substanțe psihoactive sau în desfășurarea unei activități ce constituie ea însăși infracțiune. Niciuna dintre condițiile premisă mai sus arătate nu sunt prevăzute în conținutul laturii obiective a infracțiunii reglementate de art. 196 alin. (1) din noul Cod penal. Prin urmare, Curtea constată că fapta penală săvârșită de inculpat sub incriminarea prevăzută de art. 184 alin. (1) și alin. (3) C.pen. anterior nu mai este prevăzută ca infracțiune de noul Cod penal, infracțiunea fiind dezincriminată, impunându-se achitarea inculpatului (C.A. Timișoara, s. pen., dec. nr. 420/A din 12 mai 2014).

4. Dezincriminarea parțială a falsului privind identitatea. Din considerentele hotărârii definitive de condamnare rezultă că inculpatul nu a săvârșit infracțiunea de fals privind identitatea prevăzută de art. 293 alin. (1) C.pen. anterior prin folosirea frauduloasă a unui act ce servește la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile sau a unui astfel de act falsificat, fiind incident art. 4 din noul Cod penal (C.A. Iași, s. pen., dec. nr. 1 din 3 feb. 2020).

5. Efectele dezincriminării. Încetarea consecințelor penale ale hotărârilor judecătorești privind faptele care au fost dezincriminate se referă atât la încetarea interdicțiilor și decăderilor ce pot decurge din hotărârea de condamnare în situația în care pe lângă pedeapsa principală a închisorii s-a aplicat și pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi, cât și la încetarea incapacităților ce pot decurge din legi extrapenale, de reglementare a diferitelor activități (C.A. Craiova, s. pen., dec. nr. 381 din 9 martie 2016).

Notă G. Zlati:

În ipoteza abrogării unui text de incriminare, nu operează dezincriminarea atunci când fapta imputată întrunește elementele constitutive ale unei alte infracțiuni. Spre exemplu, fapta constând în asocierea în vederea comiterii de infracțiuni (art. 323 C.pen. anterior și art. 8 din Legea nr. 39/2003) se poate regăsi în conținutul infracțiunii de constituire a unui grup infracțional organizat (art. 367 C.pen.). A se vedea, în acest sens, inclusiv art. 3 alin. (2) din Legea nr. 187/2012. Pe de altă parte, dezincriminarea poate fi inclusiv parțială, raportat la o analiză *in concreto*, prin restrângerea sferei de aplicabilitate a textului de incriminare.

Art. 5. Aplicarea legii penale mai favorabile până la judecarea definitivă a cauzei. (1) În cazul în care de la săvârșirea infracțiunii până la judecarea definitivă a cauzei au intervenit una sau mai multe legi penale, se aplică legea mai favorabilă.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică și actelor normative ori prevederilor din acestea declarate neconstituționale, precum și ordonanțelor de urgență aprobate de Parlament cu modificări sau completări ori respinse, dacă în timpul când acestea s-au aflat în vigoare au cuprins dispoziții penale mai favorabile.

Constituționalitate: Prin **Decizia nr. 265/2014** (M. Of. nr. 372 din 20 mai 2014), Curtea Constituțională a constatat că „dispozițiile art. 5 din Codul penal sunt constituționale în măsura în care nu permit combinarea prevederilor din legi succesive în stabilirea și aplicarea legii penale mai favorabile”.

Dezlegarea unor chestiuni de drept: 1. Prin **Decizia nr. 11/2016** (M. Of. nr. 468 din 23 iunie 2016), ICCJ a stabilit că „în aplicarea dispozițiilor art. 5 din Codul penal, conform Deciziei Curții Constituționale nr. 265/2014, în cazul pluralității de infracțiuni constând într-o infracțiune pentru care potrivit Codului penal anterior a fost aplicată printr-o hotărâre definitivă o pedeapsă cu suspendarea sub supraveghere a executării pedepsei potrivit art. 86¹ din Codul penal anterior și o infracțiune săvârșită în termenul de încercare, pentru care legea penală mai favorabilă este considerată legea nouă, stabilirea și executarea pedepsei rezultante în urma revocării suspendării sub supraveghere se realizează conform art. 96 alin. (4) și (5) din Codul penal”.

2. Prin **Decizia nr. 7/2016** (M. Of. nr. 251 din 5 aprilie 2016), ICCJ a stabilit că „în aplicarea dispozițiilor art. 5 din Codul penal, în cazul pluralității de infracțiuni constând în săvârșirea unor infracțiuni anterior datei de 1 februarie 2014, respectiv a unor infracțiuni comise după intrarea în vigoare a noului Cod penal, pentru infracțiunile săvârșite anterior datei de 1 februarie 2014 se va aplica legea penală mai favorabilă – identificată ca fiind legea veche sau legea nouă –, iar pentru infracțiunile săvârșite sub imperiul legii penale noi, precum și pentru tratamentul sancționor al concursului de infracțiuni se va aplica legea nouă, conform art. 3 din Codul penal și art. 10 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal”.

3. Prin **Decizia nr. 29/2015** (M. Of. nr. 29 din 15 ianuarie 2016), ICCJ a stabilit că „în procedura de modificare a pedepsei prevăzută de art. 585 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură penală, în cadrul operațiunii de contopire a unei pedepse cu închisoarea aplicată în temeiul Codului penal anterior pentru o infracțiune săvârșită sub imperiul acestei legi cu o pedeapsă cu închisoarea aplicată în temeiul noului Cod penal pentru o infracțiune săvârșită sub Codul penal anterior, se impune determinarea legii penale mai favorabile condamnatului conform art. 5 din Codul penal”.

4. Prin **Decizia nr. 13/2015** (M. Of. nr. 410 din 10 iunie 2015), ICCJ a stabilit că „în aplicarea dispozițiilor art. 5 din Codul penal, conform Deciziei nr. 265/2014 a Curții Constituționale, în cazul pluralității de infracțiuni constând într-o infracțiune pentru care, potrivit Codului penal anterior, a fost aplicată, printr-o hotărâre definitivă, o pedeapsă cu suspendarea condiționată a executării care, conform art. 41 alin. (1) din Codul penal, nu îndeplinește condițiile pentru a constitui primul termen al recidivei postcondamnatorii și, respectiv, o infracțiune săvârșită în termenul de încercare, pentru care legea penală mai favorabilă este legea nouă, stabilirea și executarea pedepsei, în urma

revocării suspendării condiționate, se realizează potrivit dispozițiilor art. 15 alin. (2) din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal raportat la art. 83 alin. (1) din Codul penal anterior”.

5. Prin **Decizia nr. 21/2014** (M. Of. nr. 829 din 13 noiembrie 2014), ICCJ a stabilit că „dispozițiile art. 5 alin. (1) din Codul penal trebuie interpretate, inclusiv în materia prescripției răspunderii penale, în sensul că legea penală mai favorabilă este aplicabilă în cazul infracțiunilor săvârșite anterior datei de 1 februarie 2014 care nu au fost încă judecate definitiv, în conformitate cu Decizia nr. 265/2014 a Curții Constituționale”.

6. Prin **Decizia nr. 10/2014** (M. Of. nr. 502 din 7 iulie 2014), ICCJ a stabilit că „în aplicarea art. 5 din Codul penal, circumstanțele atenuante se apreciază global în funcție de incriminare și sancțiune. În situația intrării în vigoare a unei noi legi, ce aduce modificări atât cu privire la pedepse, cât și cu privire la circumstanțele atenuante, circumstanțele ca parte din instituția sancțiunii unei infracțiuni nu pot fi privite și analizate distinct față de instituția pedepsei. Înlăturarea circumstanțelor atenuante nu aduce atingere principiului neagrării situației în propria cale de atac prevăzută în art. 418 din Codul de procedură penală, atunci când în concret, pentru aceeași faptă, se stabilește o sancțiune mai puțin severă”.

7. Prin **Decizia nr. 5/2014** (M. Of. nr. 470 din 26 iunie 2014), ICCJ a stabilit că „în aplicarea art. 5 din Codul penal, se are în vedere criteriul aprecierii globale a legii penale mai favorabile. Nu este permisă combinarea prevederilor din legi succesive în stabilirea și aplicarea legii penale mai favorabile cu privire la condițiile de existență și sancționare ale infracțiunii în formă continuată”.

8. Prin **Decizia nr. 2/2014** (M. Of. nr. 319 din 30 aprilie 2014), ICCJ a stabilit că „în aplicarea art. 5 din Codul penal, prescripția răspunderii penale reprezintă o instituție autonomă față de instituția pedepsei”.

Jurisprudență relevantă

A se vedea Decizia de îndrumare nr. 1/1987 a Tribunalului Suprem, redată *infra*, la art. 152.

Art. 6. Aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei. (1) Când după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare și până la executarea completă a pedepsei închisorii sau amenzii a intervenit o lege care prevede o pedeapsă mai ușoară, sancțiunea aplicată, dacă depășește maximul special prevăzută de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită, se reduce la acest maxim.

(2) Dacă după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare la detențiune pe viață și până la executarea ei a intervenit o lege care prevede pentru aceeași faptă numai pedeapsa închisorii, pedeapsa detențiunii pe viață se înlocuiește cu maximul închisorii prevăzută pentru acea infracțiune.

(3) Dacă legea nouă prevede în locul pedepsei închisorii numai amenda, pedeapsa aplicată se înlocuiește cu amenda, fără a se putea depăși maximul special prevăzută în legea nouă. Ținându-se seama de partea executată din pedeapsa închisorii, se poate înlătura în totul sau în parte executarea amenzii.

(4) Măsurile educative neexecutate și neprevăzute în legea nouă nu se mai execută, iar cele care au corespondent în legea nouă se execută în conținutul și limitele prevăzute de aceasta, dacă este mai favorabilă.

(5) Când legea nouă este mai favorabilă în condițiile alin. (1)-(4), pedepsele complementare și măsurile de siguranță neexecutate și neprevăzute în legea nouă nu se mai execută, iar cele care au corespondent în legea nouă se execută în conținutul și limitele prevăzute de aceasta.

(6) Dacă legea nouă este mai favorabilă numai sub aspectul pedepselor complementare sau măsurilor de siguranță, acestea se execută în conținutul și limitele prevăzute de legea nouă.

(7) Când o dispoziție din legea nouă se referă la pedepse definitive aplicate, se ține seama, în cazul pedepselor executate până la data intrării în vigoare a acesteia, de pedeapsa redusă sau înlocuită potrivit dispozițiilor alin. (1)-(6).

Dezlegarea unor chestiuni de drept: 1. Prin **Decizia nr. 12/2019** (M. Of. nr. 481 din 13 iunie 2019), ICCJ a stabilit că „*indiferent de felul pedepsei aplicate pentru infracțiunea săvârșită în cursul termenului de încercare, regimul suspendării condiționate a executării pedepsei aplicate în baza art. 81 din Codul penal din 1969, ca efect al aplicării legii penale mai favorabile, printr-o hotărâre pronunțată după 01 februarie 2014, se menține și după intrarea în vigoare a Codului penal actual, inclusiv sub aspectul revocării sau anulării acesteia, fiind cel prevăzut de Codul penal din 1969*”.

2. Prin **Decizia nr. 13/2017** (M. Of. nr. 464 din 21 iunie 2017), ICCJ a stabilit că „*dispozițiile art. 6 din Codul penal sunt incidente în ipoteza în care legea penală mai favorabilă a intervenit după liberarea condiționată a persoanei condamnate, iar ulterior s-a dispus executarea restului de pedeapsă, printr-o nouă hotărâre definitivă de condamnare, prin care instanța nu s-a pronunțat cu privire la aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei*”.

3. Prin **Decizia nr. 13/2016** (M. Of. nr. 457 din 21 iunie 2016), ICCJ a stabilit că „*în aplicarea dispozițiilor art. 6 din Codul penal, în cazul unei infracțiuni în formă continuată care, potrivit legii penale noi, nu mai îndeplinește condițiile de existență ale infracțiunii continuate, ci condițiile concursului de infracțiuni, instanța se raportează la maximul special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită, iar nu la pedeapsa maximă ce ar rezulta prin aplicarea dispozițiilor referitoare la concursul de infracțiuni conform legii penale noi*”.

4. Prin **Decizia nr. 12/2015** (M. Of. nr. 409 din 10 iunie 2015), ICCJ a stabilit că „*în interpretarea dispozițiilor art. 6 alin. (1) din Codul penal, în cazul pedepselor definitive pentru infracțiuni care au produs consecințe deosebit de grave potrivit Codului penal anterior, determinarea maximului special prevăzut de legea nouă se realizează, chiar dacă valoarea prejudiciului este inferioară pragului valoric prevăzut de art. 183 din Codul penal, prin raportare la varianta agravată a infracțiunilor limitativ enumerate în art. 309 din Codul penal*”.

5. Prin **Decizia nr. 3/2015** (M. Of. nr. 380 din 2 iunie 2015), ICCJ a stabilit că „*în aplicarea dispozițiilor art. 6 din Codul penal, stabilirea pedepsei în baza legii noi, în cazul pluralității de infracțiuni care, potrivit Codului penal din 1969, presupunea reținerea stării de recidivă postcondamnatorie cu revocarea suspendării condiționate, iar, potrivit Codului penal, condițiile recidivei postcondamnatorii cu privire la primul termen nu mai sunt întrunite, se determină conform art. 44 raportat la art. 39 din Codul penal, referitoare la pluralitatea intermediară*”.

6. Prin **Decizia nr. 18/2014** (M. Of. nr. 775 din 24 octombrie 2014), ICCJ a stabilit că „*în aplicarea legii penale mai favorabile, după judecarea definitivă a cauzei, potrivit art. 6 din Codul penal cu referire la art. 21 alin. (1), (2) și (3) din Legea nr. 187/2012: - pedeapsa închisorii executabilă sau pedeapsa în cazul pluralității de infracțiuni executabilă aplicată pentru infracțiunile comise în timpul minorității al cărei cuantum este până în 15 ani se va înlocui cu măsura educativă a internării într-un centru de detenție pe o perioadă egală cu durata pedepsei închisorii; - pedeapsa executabilă sau pedeapsa în cazul pluralității de infracțiuni executabilă aplicată pentru infracțiunile comise în timpul minorității mai mare de 15 ani, însă care nu depășește 20 de ani, se va înlocui cu măsura educativă a internării într-un centru de detenție pe o perioadă de 15 ani*”.

7. Prin **Decizia nr. 15/2014** (M. Of. nr. 546 din 23 iulie 2014), ICCJ a stabilit că „*în interpretarea dispozițiilor art. 6 alin. (1) din Codul penal, pentru ipoteza unei infracțiuni comise în stare de*